

'Zonder toekomstvisie word je buitenspel gezet'

Henk ten Have

Voor de geitenhouderijsector is het belangrijk om een brede visie te hebben op de toekomst en daarmee antwoorden op vragen van andere partijen. Dat zegt Franck Meijboom die als universitair hoofddocent verbonden is aan de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht en werkzaam is bij het Ethiek Instituut van dezelfde universiteit. "Zonder een goede visie word je op de langere termijn buitenspel gezet."

Foto: Raad voor Dierenaanleggen - William Hoogteyling

Het liefst wil je als sector misschien een ethisch verantwoorde geitenhouderij. "Een ethisch verantwoorde geitenhouderij is een geitenhouderij waarin recht wordt gedaan aan alle onderdelen die waardevol zijn", vertelt Franck Meijboom. "Het gaat dan om dierenwelzijn, diergezondheid, een goed inkomen voor de geitenhouder, volksgezondheid, milieu en andere duurzaamheidscriteria. Bij een 100 procent score voor alles en iedereen heb je echt een ethisch verantwoorde veehouderij. Maar er zijn in de huidige geitenhouderij (en andere veesectoren) altijd spanningsvelden, bijvoorbeeld tussen dierenwelzijn en volksgezondheid in het geval van antibiotica-gebruik, of tussen wat een veehouder wil voor zijn dieren en wat economisch haalbaar is. De situatie is nooit ideaal. Dat betekent niet dat het helemaal fout, moreel abject is. Maar helemaal goed is het ook niet, het is niet optimaal. Het hangt er ook van af hoe je tegen veehouderij aankijkt. Sommige dierenrechtenorganisaties vinden het houden van dieren voor de welvaart van mensen altijd fout: boeren ontnemen dieren hun vrijheid, zeggen zij. Maar de meeste mensen vinden de veehouderij acceptabel binnen de (wettelijke) grenzen die worden gesteld. We zeggen met z'n 'allen' ja tegen het houden van dieren in een marktcontext. Maar dieren zijn niet zomaar dingen, er moet wel goed voor worden gezorgd."

Intrinsieke waarde

Het houden van aanzienlijke aantallen dieren bij elkaar roept wel regelmatig weerstand op bij grotere groepen mensen. Ook tegen de komst van grote geitenstallen wordt geprotesteerd. Meijboom: "Als je alleen kijkt vanuit het dierenwelzijn, is er hooguit een technisch managementvraagstuk: lukt het om het welzijn van bijvoorbeeld 5.000 geiten in een stal te waarborgen? Zo ja, dan is er niet zoveel aan de hand. En ook in een stal met honderd of vijftig geiten kan het welzijn (ver) onder de maat zijn."

Als je echter ook naar de intrinsieke waarde van het dier kijkt, is er een probleem. Rekening houden met de intrinsieke waarde van dieren betekent dat je de eigen waarde van dieren, zijnde wezens met gevoel, erkent. Het betekent dat je de dieren niet alleen netjes verzorgt, maar ook dat je respect hebt voor het individuele dier. Lukt dát nog als je 5.000 geiten houdt? Worden de geiten dan geen nummer? Kun je elk dier geven wat het nodig heeft? Hier ligt een uitdaging voor de sector. Dat kan betekenen dat je bijvoorbeeld bij de huisvesting meer rekening houdt met de verschillende behoeftes die verschillende (groepjes) dieren hebben. Al kan dat weer

rij en geitenzuivelorganisatie NGZO hebben onlangs aangeven nog dit jaar een nieuwe toekomstvisie te willen presenteren. Volgens Franck Meijboom is het hebben van een toekomstvisie noodzakelijk. "Heb je die niet, dan nemen andere partijen, zoals overheid en maatschappelijke organisaties, de regie over. Je moet antwoorden hebben op vragen die anderen stellen. Een antwoord als 'zo doen we het nu eenmaal' voldoet allang niet meer. Met een toekomstvisie neem je niet alle discussie weg en het is niet 'one size fits all'. Maar als je niet over vragen van anderen nadenkt en blijft zitten waar je zit, word je kwetsbaar en op langere termijn buitenspel gezet."

Van de geitenhouderij, maar ook van de andere veesectoren, wordt volgens Meijboom een brede toekomstvisie verwacht waarin alle onderwerpen worden meegenomen: dierenwelzijn, diergezondheid, voedselkwaliteit en -veiligheid, volksgezondheid, samenleving, markt en economie et cetera. "Als je als geitenhouderij in staat bent om al deze aspecten samen te brengen in een toekomstvisie, kun je zeggen: wij willen recht doen aan dier, mens en milieu. En je laat zien dat je de zorgen en vragen van andere partijen

andere partijen, zoals de retail en Dierenbescherming, moeten een visie hebben op de sector, vindt Meijboom. "Elke partij heeft haar eigen belangen, maar er is ook genoeg gemeenschappelijks. Door met elkaar aan tafel te gaan en te vragen: 'hoe zit jij erin?' en 'wil je meedoen?' kun je samen verder komen."

Probleem als je ook kijkt naar intrinsieke waarde

nadelige gevolgen hebben voor de grote groep. Het wordt dus ingewikkelder als je het dier centraal stelt. Toch is het goed om als sector niet alleen te kijken of het technisch goed gaat met de geiten."

Bij de weerstand tegen 'gigastallen' speelt ook volksgezondheid meestal een rol. "Het is belangrijk om als geitenhouderij een grote stal acceptabel te maken voor de omgeving. De risico's voor de volksgezondheid kunnen groter zijn bij een grote stal dan bij een kleine stal. Door preventieve maatregelen te nemen, kun je problemen voorkomen of beperken."

Toekomstvisie noodzakelijk

Dierenwelzijn en volksgezondheid zijn twee onderdelen die kunnen worden meegenomen in een (nieuwe) toekomstvisie voor de geitenhouderij. De LTO-vakgroep Melkgeitenhoude-

serieus neemt en dat je over de volle breedte stappen wilt zetten. De overheid kun je met zo'n toekomstvisie vragen om ruimte om te ondernemen."

Meijboom zegt dat het goed is om in een toekomstvisie te werken met realistische streefbeeld en daarnaast een aantal praktische stappen te noemen: wat willen we concreet? "Dat mogen best kleine stappen zijn, want het is moeilijk om een hele sector mee te krijgen. Al is een toekomstvisie geen mal: niet iedere geitenhouder hoeft het op dezelfde manier te doen. Er is een basis, een speelveld, en met een toekomstvisie geef je de kaders aan, de randvoorwaarden. In Friesland kan een geitenhouder wellicht meer zijn eigen koers varen dan in Brabant."

Samen verder komen

Niet alleen de geitenhouderij zelf, ook

Traditionele waarden

Er wordt weleens gezegd dat veehouders niet van hun dieren houden, maar volgens Franck Meijboom is dat niet waar. "Veehouders hebben nog steeds traditionele waarden. Het gaat daarbij om ideeën over zorg voor dieren en mensen, een visie op verantwoordelijkheid of een begrip zoals rentmeesterschap. Deze waarden werden vaak concreet ingevuld voor een kleinschalige landbouw. Ze zijn in het nauw gekomen vanaf de Tweede Wereldoorlog toen er volgens de overheid veel en op een efficiënte manier voedsel moest worden geproduceerd. Voedselzekerheid en efficiëntie kwamen centraal te staan, andere waarden raakten op de achtergrond. De boeren werden min of meer gedwongen om daarin mee te gaan. De sector is te lang in dat systeem doorgedaan en haar doel voorbijgeschoten. Vanaf de jaren negentig worden boeren juist vaak afgerekend op de eenzijdige nadruk op veel en efficiënt werken: 'we' willen aandacht voor dierenwelzijn en geen 'megastallen'. De sector kan die discussie aan door die traditionele, bredere waarden weer te gaan vertalen naar het heden. Het blijft echter ingewikkeld om je als individuele boer uit het marktsysteem te trekken. Bulkproductie zal dan ook blijven bestaan, maar het wel de vraag of daar de toekomst van de Nederlandse landbouw ligt. Wil de landbouw daaruit, dan zal die andere partijen, zoals de retail, moeten meekrijgen."